

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de vaste Kamercommissie voor
Justitie en Veiligheid
Postbus 20018
2500 EA 's-Gravenhage

Datum

13 september 2018

Contactpersoon

Karen van Brunshot

Onderwerp

Reactie internetconsultatie 'wetsvoorstel adviesrecht
gemeenten bij schuldenbewind'

Bijlage(n)

1

Doorkiesnummer

(06) 46 37 04 52

Ons kenmerk

FO18-054

Geachte commissie,

Het aantal aanvragen en toekenningen bewindvoering op grond van schulden is de laatste jaren fors gestegen. Bij ongeveer de helft van alle nieuwe bewindzaken zijn schulden de hoofdreden van aanvraag.

Doel wetsvoorstel

De gemeenten hebben de verplichting om schuldhulpverlening te bieden. Om deze regierol effectief uit te kunnen voeren, is nu een wetsvoorstel ingediend waarbij de gemeente de kans krijgt, na aanvraag bewindvoering vanwege schuldenproblematiek, alsnog een alternatief voorstel aan te bieden aan de betreffende burger. Daarmee zou het aantal bewindzaken vanwege schuldenproblematiek teruggedrongen kunnen worden.

Verzoekschrift en advies

In het wetsvoorstel staat beschreven dat bij aanvraag bewindvoering vanwege schuldenproblematiek een kopie van het verzoekschrift naar de gemeente zal worden gestuurd, waarna de gemeente de kans heeft om een alternatief traject aan te bieden. Hierbij merken we graag het volgende op:

- Het huidige verzoekschrift is hiertoe te beperkt. In veel gevallen ontbreekt de toelichting op de aanvraag. Een goed advies zal uitblijven tenzij de gemeente eerst een gesprek met de aanvrager aangaat, wat meer tijd en kosten met zich mee kan brengen en het traject kan vertragen.
- Het verzoekschrift moet aangepast worden, waarmee de gemeenten efficiënt kunnen filteren of ze in staat zijn een alternatief aanbod aan te bieden.
- We vragen ons verder af wat de status van het advies zal zijn en in hoeverre de burger de gemeente kan houden aan het aanbod wat gedaan is.

Om te voorkomen dat burgers tussen wal en schip vallen moeten gemeenten ervoor waken dat na het mislukken van een alternatief traject de burger niet uit beeld verdwijnt. Er bestaan dus nog te veel onduidelijkheden en te weinig garanties dat de wijziging voor burgers positief zal werken.

De schuldenaar in beeld

De meeste mensen komen onder schuldenbewind via doorverwijzende wijkteams, schuldhulpverleners of maatschappelijk werkers¹ en zijn dus al “langs” een gemeentelijk loket gekomen. Dit voorstel roept direct de vraag op, waarom de eerdere doorverwijzing niet adequaat blijkt te zijn. Daarnaast zou een extra check dus in feite een interne check betekenen, hetgeen de betrouwbaarheid mogelijk niet ten goede komt.

Voor burgers die niet voorbij een gemeentelijk loket komen kan een aanbod vanuit de gemeente wel onnodige bewindvoering voorkomen, mits dit efficiënt plaatsvindt en het de aanvraag bewindvoering niet vertraagt.

Het wetsvoorstel behelst voor het merendeel van de aanvragen in feite een tweede ronde, waarin dezelfde gemeente beoordeelt of bewindvoering aan de orde is, of dat er een beter alternatief voorhanden is. Daarmee lijkt een ineffectief voorstel aan de orde: De gemeente geeft op een later tijdstip, vaak maanden later, opnieuw een advies in dezelfde casus.

Schuldhulpverlening en budgetbeheer

In een aantal gevallen is bewind onontkoombaar en beter voor een schuldenaar. De groei van het aantal aanvragen schuldenbewind komt echter mede door een gebrek aan alternatieve financiële dienstverlening. De budgetten voor de schuldhulpverlening zijn niet meegegroeid met de toenemende vraag waardoor er te hoge drempels zijn ontstaan. Bij 50% van de verzoeken schuldhulpverlening wordt de burger al bij de voorselectie afgewezen. De opties worden dan: zelfstandig beheer (met een financieel maatje of budget coaching of met eigen privé netwerk) of bewindvoering. Hier zit een gat in de dienstverlening. Budgetbeheer gericht op (het behouden van) stabilisatie zou hier een uitkomst bieden.

Toekomst

Te verwachten is dat de vraag naar financiële dienst- en hulpverlening toeneemt, met de tendens naar ambulantisering van de groep Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen. Mensen bij wie regelmatig sprake is van GGZ problematiek, veelal een beperkt netwerk, laaggeletterdheid, huiselijk geweld of een verstandelijke beperking, zullen in de toekomst vaker zelfstandig gaan wonen.

Ook is er een groeiende groep die langdurig op een minimum inkomen zit. Een minimum waar nauwelijks van rond te komen is (NIBUD), waardoor burgers sneller in financiële problemen belanden. Als laatste zijn de ingewikkelde financiële systemen (die niet altijd aansluiten op de leefwereld van burgers) en de digitalisering aanleiding voor een groei van burgers met schulden. Voor deze groepen moet een aanbod komen van budgetbeheer met beschermingsbewind als laatste optie.

Begeleiding en zorg worden niet door de Rechtbank uitgesproken (tenzij gedwongen zorg) dus waarom dan wel op grote schaal voor budgetbeheer en schulden.

¹ www.opvang.nl; www.tussenvoorziening.nl; www.armoedecoalitie-utrecht.nl

¹ Bureau Bartels, Verdiepend onderzoek naar onderbewindgestelden (2015).

Conclusie

Dit adviesrecht heeft ons inziens weinig meerwaarde; niet voor de burger, niet voor de gemeente en niet voor de rechtbank. De afweging of bewindvoering noodzakelijk is, moet in een eerder stadium plaatsvinden. Belangrijkste conclusie is wat ons betreft dat er voldoende aanbod budgetbeheer en schuldhulp door gemeenten moet worden geboden, waarbij een aanbod schuldbewind via de Rechtbank de laatste en zwaarste optie is. Dat betekent wel dat meer budget nodig is voor gemeenten. Het aanbod is momenteel volstrekt niet voldoende.

Hoewel schuldenbewind voor een specifieke groep altijd nodig blijft is er ook een groep -die nu een bewindvoerder hebben- waarvoor budgetbeheer, in combinatie met begeleiding op financieel gebied, een goed alternatief zou vormen. Het aantal aanvragen schuldbewind, met de daaruit voortvloeiende kosten voor de gemeente, kan hierdoor direct afnemen. Hierdoor is er direct wat meer budget voor de financiering van deze alternatieve trajecten.

Daarmee stellen wij dat we het voorliggende voorstel niet positief kunnen duiden. Vanzelfsprekend zijn we bereid tot toelichting.

In de bijlage willen wij u graag onze aanbevelingen meegeven op basis van onze ervaring en deskundigheid in de schuldhulpverlening en budgetbeheer voor de meest kwetsbare groepen burgers.

Voor vragen kunt u zich wenden tot Karen van Brunshot (k.vanbrunschot@opvang.nl) of Marthe Riemeijer (martheriemeijer@tussenvoorziening.nl)

In afwachting van uw reactie,

Met vriendelijke groet,

De heer drs. J.P. (Jan) Laurier
Voorzitter Vereniging Federatie Opvang

De heer J.P.A. (Jules) van Dam
Voorzitter Armoedecoalitie

Bijlage

Aanbevelingen bij internetconsultatie adviesrecht gemeenten bij bewindvoering: september 2018

Op basis van het voorliggende voorstel komen we tot de volgende aanbevelingen:

1. Draag zorg voor **voldoende deskundigheid in gemeentelijke organisaties en door de gemeente gesubsidieerde organisaties, die adviseren** in wel/geen bewind/ het soort traject dat in schuldhulpverlening geboden moet worden. Zorg dat zij komen tot een gedegen en een betrouwbare afweging.²
2. **Investeer in schuldhulpverlening en budgetbeheer**, waardoor de kostenpost die de bewindvoering voor de gemeente nu met zich meebrengt (middels de bijzondere bijstand) substantieel kan dalen.
3. Zorg voor meer **deskundigheid over kwetsbare groepen** en de juiste aanpak bij schulden.
4. Zet daarmee ook meer in op het versterken van de **eigen sturing en financiële zelfredzaamheid** van burgers.
 - a. In bewindvoering is minder tijd en mogelijkheid om te sturen en coachen op financiële zelfredzaamheid. Bij minder verstreckende maatregelen dan bewindvoering is daar meer ruimte voor.
 - b. Bewindvoering is in eerste instantie gericht op stabilisatie en niet op schuldhulpverlening.

NB: Naast een investering in budgetbeheer en de schuldhulpverlening is ook een investering in **vroeg signalering** en aanpassingen in het **systeem versus de leefwereld** noodzakelijk. Door burgers met schulden eerder hulp te bieden kunnen verstreckende en dure maatregelen als bewindvoering en schuldhulpverlening voorkomen worden. Er worden door de Belastingdienst en het CJIB al stappen gezet om de voor burgers ingewikkelde systeemwereld te vereenvoudigen, maar meer stappen hierin zijn nodig.

Federatie Opvang
Armoedecoalitie

² Er wordt momenteel al nagedacht om een goed afwegingskader te ontwikkelen ter ondersteuning van professionals. Hogeschool Utrecht is een van de partijen die hierin actief is.